

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2408

Vragen van het lid **Van Gerven** (SP) aan de minister en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister van Justitie over *de Genderkliniek in Utrecht die volgens berichten op 1 februari jl. haar deuren weer heeft geopend* (ingezonden 3 februari 2010).

Antwoord van minister **Klink** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport), mede namens de minister van Justitie (ontvangen 7 mei 2010). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2009–2010, nr. 1808.

Vraag 1

Is het waar dat in Utrecht de Genderkliniek voor geslachtskeuze kind haar deuren weer heeft geopend? Zo ja, wat is daarop uw reactie?¹

Antwoord 1

Nee. Uit onderzoek van de Inspectie voor de Gezondheidszorg is gebleken dat het niet waar is dat de Genderkliniek haar deuren weer heeft geopend. De berichten in de media over de heropening van de Genderkliniek waren afkomstig van de eigenaar van deze kliniek. Naar aanleiding van de berichtgeving heeft de Inspectie voor de Gezondheidszorg een onderzoek ingesteld. Daaruit bleek dat er geen fysieke Genderkliniek is waar behandelingen plaatsvinden; er is alleen een website. De kantooruimte waarin adviesgesprekken plaats zouden vinden, was voor de media in scène gezet. De website van de Genderkliniek, die suggereert dat er een kliniek is, dat er behandelingen plaatsvinden, dat er statistische gegevens worden geregistreerd, enzovoorts, verstrekt doelbewust onjuiste informatie. De eigenaar van de kliniek heeft verklaard dat hij met zijn berichtgeving slechts de bedoeling had de discussie over geslachtskeuze te heropenen.

Vraag 2

Wat is het standpunt van deskundigen over de door de kliniek gepropageerde scheidingstechniek, de zogenaamde albuminemethode? Is deze werkzaam of dient deze als charlatannerie te worden beschouwd?

¹ Utrechts Nieuwsblad, 20 januari 2010
Zorgvisie, 1 februari 2010.

Antwoord 2

Embryologen en gynaecologen geven aan dat er vanuit de wetenschappelijke literatuur geen aanwijzingen zijn dat de albuminemethode efficiënt is om het geslacht van het toekomstige kind te bepalen. De eerste publicatie over deze methode stamt uit 1973. Uit meerdere daarna gevolgde studies blijkt dat de methode niet leidt tot een wezenlijke verrijking van de X of Y dragende zaadcellen. Soms wordt een verruiming gezien van de X-dragende zaadcellen, soms juist een verruiming van Y-dragende zaadcellen, en in andere gevallen weer helemaal geen verrijking. In alle gevallen is de verrijking, mits aanwezig, slechts een paar procent. Er zijn voornamelijk geen gerandomiseerde studies bekend waarin gekeken is naar de kans op een jongen of een meisje in behandelingen met of zonder selectie van zaadcellen met de albumine-methode.

Vraag 3

Hoe verhoudt de praktijk van de Genderkliniek met haar spermaselectietechnieken zich tot de Embryowet, en met name artikel 26?

Antwoord 3

Op grond van artikel 26 van de Embryowet is het verboden handelingen met geslachtscellen te verrichten met het oogmerk het geslacht van het toekomstig kind te kunnen kiezen. Dit verbod is op grond van het tweede lid niet van toepassing indien naar wetenschappelijk verantwoord medisch inzicht het risico bestaat voor een ernstige geslachtsgebonden erfelijke aandoening bij het kind en de handelingen plaatsvinden ter voorkoming daarvan. De spermaselectietechniek waar de Genderkliniek op haar website over spreekt zou – indien zij daadwerkelijk uitgevoerd zou worden in de kliniek – onder dit verbod vallen en strafbaar zijn op grond van artikel 28, eerste lid juncto artikel 26, eerste lid, van de Embryowet. Zoals uit mijn antwoord op vraag 1 blijkt, is er echter geen sprake van een fysieke Genderkliniek waar dergelijke handelingen plaatsvinden.

Vraag 4

Is het daarbij van belang of voorlichting wordt verstrekt via een website, of dat daadwerkelijk advies wordt verstrekt in een praktijkpand?

Antwoord 4

De wijze waarop advies wordt gegeven is in dit verband niet relevant. Wel kan ik mij voorstellen dat mensen in geval van voorlichting die in een bedrijfspand wordt gegeven mogelijk een serieuzere indruk krijgen, dan van het bezoek aan een website waarvan er vele zijn die elkaar mogelijk ook nog tegenspreken. Zie omtrent de strafbaarheid verder het antwoord op de vragen 5 en 6.

Vraag 5

Is het geven van advies om een kind van een bepaald geslacht op niet-medische gronden te krijgen, ook al vindt de daadwerkelijke behandeling plaats in het buitenland, wettelijk toegestaan? Zo nee, welke stappen gaat u hiertegen ondernemen om de kliniek weer te sluiten? Zo ja, dient dan niet de Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (BIG) zo aangepast te worden, dat het geven van een dergelijk advies beschouwd dient te worden als een deel van de behandeling – ook al vindt deze in het buitenland plaats – en derhalve een aan een arts voorbehouden handeling? Zo ja, bent u bereid de wet daarop aan te passen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Het geven van advies om op niet-medische gronden een kind van een bepaald geslacht te krijgen, is op grond van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (hierna: Wet BIG) geen voorbehouden handeling. Een wijziging van de Wet BIG in die zin dat het geven van bovenbedoeld advies onderdeel uitmaakt van de in deze wet opgenomen voorbehouden handelingen ligt niet in de rede, omdat dit niet past in de systematiek van de Wet BIG. In artikel 36 van de Wet BIG zijn slechts handelingen opgenomen die in verband met het daaraan verbonden gevaar zijn voorbehouden aan specifieke beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg. Aan het geven van advies kleefde op zichzelf als zodanig geen direct gevaar. Het maakt daarom

geen onderdeel uit van de in artikel 36 van de Wet BIG opgenomen handelingen. Indien het advies niet goed blijkt te zijn en heeft geleid tot schade bij de patiënt, zijn er in de Wet BIG wel tuchtrechtelijke of strafrechtelijke mogelijkheden. Overigens zij erop gewezen dat op grond van artikel 36, dertiende lid, van de Wet BIG, slechts artsen bevoegd zijn tot het verrichten van handelingen met betrekking tot menselijke geslachtscellen en embryo's, gericht op het anders dan op natuurlijke wijze tot stand brengen van een zwangerschap.

Vraag 6

Wat is de reden dat het Openbaar Ministerie in 2002 niet tot vervolging is overgegaan nadat de Inspectie voor de Gezondheidszorg had geconstateerd dat de voorlichting van de Genderkliniek in strijd was met bestaande regels?² Bestaan daarvoor nu alsnog redenen?

Antwoord 6

In 2005 heeft het Openbaar Ministerie besloten de zaak te seponeren. De reden daarvoor was dat het strafrechtelijk onderzoek onvoldoende bewijs heeft opgeleverd voor het oordeel dat de directeur van de Genderkliniek te Utrecht handelingen zou verrichten of diensten zou aanbieden bestaande uit handelingen als bedoeld in artikel 26, eerste en derde lid, van de Embryowet. Er is door het Openbaar Ministerie enkel vastgesteld dat betrokkene heeft geadviseerd en doorverwezen voor een eventuele behandeling. Dat is niet strafbaar op grond van artikel 26 van de Embryowet. Er bestaat thans geen reden alsnog tot vervolging over te gaan.

Vraag 7

Kan de voorlichtingssite van de Genderkliniek om wettelijke redenen van internet worden verwijderd? Zo ja, wilt u dit dan bewerkstelligen?

Antwoord 7

Nee, de inhoud van de site bevat geen strafbaar materiaal over de geslachtsselectie als zodanig. Om die reden kan de site niet van internet worden verwijderd. Wel onderzoekt de Inspectie voor de Gezondheidszorg nog of nadere stappen nodig zijn vanuit het toezicht op de Geneesmiddelenwet.

Vraag 8

Wat is uw oordeel over Gender Consult (timing en dieetmethode) die met haar methode pretendeert het geslacht van een kind te kunnen beïnvloeden, en daarmee suggereert dat medische aandoeningen daardoor kunnen worden voorkomen gezien de volgende tekst op haar site: «Een aantal erfelijke ziektes komt alleen of vooral voor bij mannen en jongens, bijvoorbeeld bepaalde spierziektes. Veel ouders die weten dat dit in hun familie voorkomt willen daarom liever een meisje krijgen. Gender Consult kan de kans op een meisje dan zo groot mogelijk maken»?³

Antwoord 8

Gender Consult propageert op de website met de dieet- en timingmethode de kansen op een kind van een bepaald geslacht te kunnen beïnvloeden. Dat is op zich niet strafbaar. Het is aan mensen zelf om allerlei informatie die zij op internet kunnen vinden te beoordelen. Dit neemt niet weg dat ik het kwalijk vind, dat met deze informatie verwachtingen worden gewekt ten aanzien van de mogelijkheid van geslachtskeuze met natuurlijke methoden, zonder dat daar op dit moment voldoende wetenschappelijk fundament voor is. Dat knelt eens te meer als mensen bij deze informatie op de website uitkomen, omdat zij zorg hebben over het risico op het doorgeven van een geslachtsgebonden erfelijke aandoening aan hun kind. Ik meen dat mensen in die situatie beter een arts kunnen consulteren over de (on)mogelijkheid van een methode om, indien daar een medische grond toe bestaat, het geslacht van het kind te kiezen, in plaats van de genoemde website.

² Medisch Contact, 4 december 2002.

³ http://www.genderconsult.nl/?Home:Medische_redenen

Vraag 9

Wie zit achter Gender Consult, en is het waar dat Gender Consult samenwerkt met de Universiteit van Maastricht zoals zij beweert?

Antwoord 9

Eén van de personen die voor Gender Consult werkzaam is, wordt bij naam genoemd op de website.

Met betrekking tot de samenwerking met de Universiteit van Maastricht is mij gebleken dat de Medisch Ethische Commissie van het academisch ziekenhuis Maastricht in 2008 een onderzoeksprotocol heeft goedgekeurd, getiteld 'Preconceptional modification of sex ratio by means of natural methods». Bij dit onderzoek zijn medewerkers van Gender Consult en van het academisch ziekenhuis Maastricht betrokken.

Vraag 10

Is een dergelijke activiteit als van Gender Consult wettelijk toegestaan, en welke actie kunt en wilt u ondernemen tegen een onderneming met dergelijke claims? Kan worden bewerkstelligd dat Gender Consult haar activiteiten staakt? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10

De methode die Gender Consult beschrijft op de website bestaat eruit een bepaald dieet te volgen en geslachtsgemeenschap te hebben op specifieke tijdstippen. Gender Consult verricht hiermee geen strafbare of verboden handeling.